

KÖNYÖRGÉS ANYA FELETT,

ki gyermekágyban halt meg.

Örök hatalmu, végtelen bölcseségü és kegyelmü Isten, mennyei édes Atyánk! hozzád emeljük fel lelkünket, kérő és esedező szívünket, mielőtt oly szerencsétlenül kiszenvedett szolgáló leányodat a sírok közé, az örök nyugalomra kísérnők; mert te vagy, ki megölsz és megelevenítesz, megsebesítesz és meggyógyítasz, megkeserítesz és megvigasztalsz. Te vagy, ki tömlőbe szeded a veszteségek könyveit, megszámlálsz és meghallgatsz a fájdalmak jajjait, egyesek és családok, népek és nemzetek méltatlan szenvedéseit, s a családok csapásainak súlyát igaz szereteted mérlegén fgyelembe veszed!

Nagy és végtelen Isten! az idők történetei, az élet és boldogság szerencsétlen jelenségei, a nemzetségek és családok sujtolásai rólad és hatalmadról szólnak, nagyságod és bölcseséged végtelenségéről beszélnek. Sokszor kibocsátottad a halált, mint amaz angyalt az ő lángfegyverével, hogy irtson és pusztítson, sokszor fenyegettél, hogy elveszem e helyről a vigasztalót, elejtem e háznak koronáját, hogy az egyik jaj el se mulik s ime a másik két jaj következik. Pusztulnak a házak és családok. Az emberiség mezéjén — mint a füveknek rendeit — halomra döntöd minden változás nélkül az emberek javát és roszát, az életre és szeretetre méltók ezereit és millióit!

Lám Atyánk egy szomorú változást, egy végzetes csapást ujítottál meg e gyászoló családban! A teremtés után nemsokára nemcsak amaz ítéletet mondottad ki: orczádnak veritékével egyed a te kenyeredet, — por vagy és porrá kellened; hanem kimondottad különösen az asszonyoknál ama súlyos ítéletet is: megsokasítom igen felette a te fájdalmaidat, a te méhedben való fogadásodnak fájdalmait is, — fájdalommal szülsz a te magzatodat. Rendítő fájdalmak közt születnek a halandóság gyermekei és azóta azaz ágy, me-

lyet a szülésre elkészítenek, mindig lehet egy halotti nyoszolya és minden szülőanya egy halotti nyugágyra fekszik le, s midőn életet kellene adni egy ujszülöttnek, az ő élete is elhal a szülés kimondhatatlan kinjain. És oh mily gyakran történik azóta, hogy a csecsemő bölcsője helyett el kell készíteni a gyászravatalt és a koporsót a kinok tengerén kiszenvedett anyának! Lám Atyánk, oh végtelen hatalmu Isten! a szerencsétlen anya itt egy meghaltat szült, ki nem lehetett öröme e családnak; a halva született után néhány nappal meghalt a hosszabb életre méltó asszony is, s életet a kinok kinjain — boldogságot a szenvedések szenvedésein teremteni és alkotni nem tudott!.. Ez volt a te akaratod. És mi nem tudunk vigasztaló szót mondani, mert sokszor roskadozunk a bánat alatt, félelem és aggodás nagyon lelkünkben; és hozzád kiáltunk: Oh Isten ne hagyj el és te, a ki olykor kiontod ránk a keserűség poharát, vidámits meg szomorúságunk napjai után, mert nincs szabadítónk senki, s rajtad kívül nincs a ki megvigasztaljon bennünket!

Mint egykor ama földre borult angyal, úgy omlott össze a halál intésére jó és hív szolgáló leányod, kit a közrészvét érzelmeivel tisztelünk meg, ki csak egy évig volt boldog és munkás társa egy férfinak, s midőn egy jobb jövő reggelének már-már derültét várták, jött egy rémes, egy gyászbaborított sötét és rettenetes éjszaka!..

Mindenekben, úgy ebben is végzésed megfejthetetlen titkaira, akaratod és gondviselésed mélységes útaira találunk oh véghetetlen hatalmu Isten, melyeket emberi bölcseséggel megmérni nem tudunk!

Megnyugszunk tehát, mert meg kell nyugodnunk akaratodon oh kegyelmes Atyánk! S ha jönnek idők, melyek gonoszok, s ha jönnek napok, melyek csak veszteséget hoznak, s ha jönnek éjszakák melyek csak a mi bántásunkra rendeltetnek: könyezve bár, de hittel lelkünkben ezt mondjuk: az ur adta és az ur elis vette; — nem nyitom meg az én számot Uram! mert te cselekedted! Oh mert érezzük, hogy a kis porszem mily csekély e roppant földön, mily értelemnélküli szó az ember és emberi boldogság, mily semmi a véges a végtelenhez és az ember az ő teremő Istenéhez!

De mégis kérnünk kell téged oh nagy Isten, hogy ne zárd be egeidet az emberek jajjai és a szerencsétlen családok kérései és esedezései előtt; mert igen sok a veszteség, igen nagy a csapás és szerfelett nagy a fájdalom. Látod oh Uram! hogy erőszakot szenvedünk!

Különösen pedig leveretett szolgálóra: a férjre, a meglátogatott apára és anyára tekints kegyelemmel, mert eléggé meglátogattad őket!

Testvéreit, rokonait, barátnőit és jóakaróit is vigasztald meg. S ha úr támadott lelkükben, szállítsd oda a hit és remény angyalait, hogy őrizzék meg a kétségbeeséstől és örködjenek földi és lelki boldogságuk felett. Taníts minket, hogy a halálra mindig készek legyünk, mert az ifju és szép is a halál martaléka. Mindenkinek véghatára a sir és koporsó. Taníts, oh taníts! hogy haljunk meg az Urban, hogy boldogok legyünk ott fenn az egekben! A te fiad nevében. Amen.

ALBERT JÁNOS.

DR. CARPENTER VILMOS.

(1813—1885.)

Dr. Carpenter Vilmos, a nagynevű angol physiologus f. évi nov. 10-én bevégezte munkás és áldásos életét. Egy szerény koszorut foununk mi is az ő számára, mert benne a tudomány és vallás egyaránt nagy veszteséget szenvedett. Tudós volt és keresztény; büszkesége a tudománynak s disze az egyháznak. A természetet vizsgálta és mégis hívő maradt. Sőt a hitért nem kevésbé lelkesült, mint a tapasztalati ismeretekért. Egész élete annak a ténynek a kitünő illustratioja, hogy a tudomány és vallás egymással nem ellentétesek, mint némelyek vélik, hanem kölcsönös igényeiket szépen öszhangzásba lehet hozni a szabadelvű hit világánál.

Egy unitárius lelkésznek volt a fia, dr. Carpenter Lantnak, a ki nemcsak jeles lelkész volt, hanem kiváló paedagogus is. Számos testvéreivel együtt gondos nevelésben részesült s a többiek is kitűntették magokat főleg társadalmi téren. Carpenter Mária, mint a humanus intézmények egyik legbuzgóbb apostola, ismeretes egész Angliában és Indiában.

Carpenter Vilmos eleinte mérnök akart lenni, de csakhamar más vágy ébredt benne, mire befolyással volt atyjának egyik barátja Estlin is, s 1833-ban a londoni University-College-ban az orvosi tudományokat kezdette hallgatni. Már mindjárt egyetemi első éveiben mutatkozott a physiologia iránti nagy hajlama; egész lélekkel szentelte magát az idegrendszer tanulmányozásának; s nem is említve, hogy csakhamar több kisebb értekezést adott közre, 1839-ben, a mikor az edinburghi egyetemen a tudori czimet is megnyerte, egy rendszeres munkával lépett a világ elé: „Az általános és összehasonlító physiologia alapelvei“ vel. E munka, mely az élettanról általános nézetet igyekezett adni s a szerves és szervetlen világ törvényei viszonyait feltüntetni, jelenség volt akkor és azzá tette szerzőjét is. Von Baer, a híres német természetbuvár figyelmére méltatja s 1840-ben egy értekezését német nyelvre fordítják át;